
Fenomenul corupției în societatea transilvăneană în a doua jumătate a secolul al XVII-lea

Anton Eilhart DÖRNER

Cuvinte cheie: Principaul Transilvaniei, Mihai Apafi, dieta, moralitate.

Mots-clé: Principauté de la Transylvanie, Michel Apafi, diète, moralité.

Corupției, ca proces social, nu i se poate da o definiție universal valabilă. În literatura de specialitate există diverse abordări în funcție de unghiul de vedere tratat: economic, juridic, sociologic, filozofic etc. DEX-ul oferă, poate, cea mai concisă explicație a speței, respectiv: 1/ abatere de la moralitate, cinste, datorie; 2. desfrânare, depravare. Altfel spus, corupția reprezintă o formă de folosire a puterii publice, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup, precum și o formă de abatere de la viața întemeiată pe învățătura creștină care, în final, afectează grav normele de conviețuire în cadrul familiei, instituțiilor sau a societății în ansamblu. Cauzele care favorizează apariția și răspândirea sa procesuală se regăsesc, printre altele, în slăbirea autorității aparatului statal, datorită ineficienței funcționării a componentelor subsecvente, în degradarea nivelului de trai, în absența unor valori sociale, conexasă alterării respectării principiilor morale, lipsa unor reforme care să reechilibreze structura administrativă anchilozată de un sistem legislativ propriu condițiilor socio-economice specifice evoluției țării într-o anumită epocă istorică. Formele de manifestare ale corupției sunt cele de diverse nuanțe: constrângerea, șantajul, înșelăciunea, mituirea, traficul de influență, intimidarea, obținerea de foloase necuvenite etc. În ceea ce privește categorisirea coruptibilității, distingem două tipuri, respectiv, cea de dimensiuni reduse, în cadrul căreia deciziile favorizează doar un individ sau un grup restrâns de persoane, și cea extinsă, afectând totalitatea populației dintr-un stat anume.

În cele ce urmează, încercăm să ilustrăm câteva din aceste forme abuzive a puterii politice, depistate în urma studierii unor acte și cronici, păstrate din timpul domniei principelui Mihail Apafi.

La mijlocul veacului al XVII-lea, Transilvania era un spațiu central-european mult invidiat pentru economia sa prosperă, dispunând de o vistierie acumulând sume de ordinul a zeci de milioane de florini, pentru viața sa politică caracterizată prin stabilitate, cu o recunoaștere internațională edificată, în spațiu și timp, printr-o abilită diplomatice, o prosperitate culturală atrăgând atenția și implicarea multor personalități de pe continent. Întreg acest construct s-a năruit în numai patru ani, din cauza planurilor grandomane ale principelui Gheorghe Rákóczi II., care angrenase țara într-o criză totală, similară celei de la începutul secolului al XVII-lea. Rezultatele intervalului dintre anii 1658-1662 s-au contabilizat prin succesiunea la conducere a trei principii (Gheorghe Rákóczi II, Acașiu Barcsai, Ioan Kemény), o Transilvanie devastată și pârjolită de tătari, vizate fiind, cu precădere, moșiile și castelele nobililor, o treime din teritoriu ocupat de către turci, un deficit demografic de circa 250.000 de persoane, o economie ruinată. În septembrie 1661, proaspăt instalatul principe Mihail Apafi moștenea o entitate statală necontrolabilă, fără administrație centrală și locală, lipsită de armată proprie menită să apere granițele, o vistierie complet golită, suportând însă un tribut dublat față de Poartă, în valoare de 80.000 de taleri. Toate aceste motive au creat un context propice pe seama proliferării actelor de corupție în rândul populației aflată, în numai câțiva ani, cu averile pierdute sau considerabil diminuate. Refacerea bunurilor proprii, într-un timp scurt, nu se putea face, desigur, decât prin mijloace mai puțin legale.

Anton Eilhart DÖRNER, Institutul de Istorie „Gheorghe Barițiu” Cluj-Napoca, e-mail: dorneranton@yahoo.com